

PONO VARTEIVOS DIENA

Ponas Varteiva buvo pažadintas saulės spindulio. Spindulys įkyriai pakuteno jo galvą, o paskui ir nosį. Tada jis ėmė ir pabudo. Jis vėl pamatė tą patį suskilusį langą. Tą patį vaizdą už lango. Ir pagaliau, tą pačią saulę. Tik šiandien saulė atrodė skaistesnė, kaip vakar. Čia jis stabtelėjo ir pagalvojo, ką dabar daro moteris. Jis taip pagalvojo apie moterį, su kuria eidavo į gatves. Ne tik į gatves, bet ir į muges. Aplamai, jis vaikščiodavo tiesiomis linijomis, kreivais ratais ir visur stengdavosi sutikti žmonių. O žmonių pasitaikydavo dažnai daug, kaip skruzdėlių.

– A–a–a, – nusiziovavo ponas Varteiva. Jis ėmė ir ištiesė savo rankas. Jo rankos buvo pakabintos ant kažkokių gimnastikos karčių. Jis pažvelgė ir savo drabužius. Drabužiai buvo gražūs taip pat, kaip vakar dieną. Tas pats puikus mėlynas frenčius su sidabrinėmis sagomis, o kelnės buvo raudonos. Beveik iki kelių užtraukti batai, su aulais sulig blauzda. Batai lakuoti. Jie švietėsi auksinėje saulės šviesoje. Pagaliau, jo veidas buvo apskritas, švariai skustas, maža dryželė ūselių paliai viršutinę lūpą, pilnas rausvumo ir patenkinimo. Ant galvos jis nešiojo apskritą juodą kepuraitę. Jai iš šalies buvo iškišta graži plunksnelė.

– Viskas gerai, – pratarė Varteiva. – Drabužiai dailūs, puikiai pritaikyti, batai nušveisti, veidas malonus ir simpatiškas.

– Keista, – pagalvojo Varteiva, – kodėl gi ta moteris, kuri žiūri į langą, turėjo visai kitokį veidą. Jos veidas, kaip stiklo sudaužyta šukė. Ir iš tiesų, langas būva įmantriai sudužęs, bet vis dėlto gudriai buvo sutaisytas. Kažkaip abiejų stiklų briaunos viena ant kitos užlipdavo, o jų tarpas, pro kurį galėjo praeiti šaltis, buvo tarytum duona užlipdytas.

Vykęs palyginimas, – pratarė Varteiva. – Moteris veidas iš tikro atrodė, kaip kažkokia gyvenimo nuskelta šukė. Kas gi tai yra, jei ne šukė, kai jos veidas liesas, išdžiūvęs, plonas. Be to, pilnas visokių vagų. Tos vagos labai gilios. Tarytum kažkoks aštrus peilis jas išrėžė. Peilio ašmenys nematomu būdu išpjaustė veidą. Pagaliau jos akys. Tai kažkokie varvų rasų lašai. Tai atsitinka tada, kai aplinkui pilna rūko ir drėgmės ir aplamai, kai ore nemalonu ir nepatogu. Kas kita yra tokios akys, arba du rasų krištolai, kai žėri skaistus vasaros rytas. Dega pilna žiedų žemčiūginė pieva. O ar verta galvoti apie jos apdarą. Gana keistas apdaras. Tiesa, ji užsimeta kažkokį skrandą, bet jo negalima palyginti su anuo skrandu, kokį jis matė dėvint kitą elegantišką moterį.

Dabar Varteiva net pagalvojo apie aną. Jis giliai tuos įspūdžius buvo įsidėjęs į galvą. Ana moteris net jam patiko. Rodos, jis gerai visa tai atsimena. Ar tai nebuvo tikrai Laisvės alėjoje? Jis atsimena, kaip praėjo viena prašmatni ponia ir jį lyg kažkas būtų patempęs paskui ją.

Varteiva net mėgdavo atskirus nuotykius palyginti. Kai automobilis pralekia pro šalį, tai jis mėgina kiekvieną šalikelęj pasitaikiusį pagriebti su savimi. Oro srovė griebia kiekvieną praeivį. Tas pats atsitinka, kai praeina pro šalį išsifarfumavusi, išsipomadavusi moteris. Kažkokia kvapo srovė griebia kiekvieną netoliese pakliuvusį. Nejučiomis tenka pasisukti ir pasvirti srovės linkui. Tas pat buvo aną kartą ir su Varteiva. Ir kai jis vėliau sustojo ir atsisuko, tai matė, kad ir ponia į jį pažvelgė. Ji nežymiai kryptelėjo į šoną ir pasuko prie kažkokios langenos. Bet jos skrandas buvo visai kas kita. Tai buvo per pečius permesta sidabrinė lapė. Kai ponia nebežiūrėjo į Varteivą, tai į jį gudriai pažvelgė lapė. Ji truputį pastovėjo, o toliau nuėjo kartu su ponia, vis nenuleisdama nuo Varteivos akių. Ji tyliai siūbavo savo uodegą ir laikė galvą padėjusi ant ponios peties. O jau akys, akys tokios gudrios buvo.

– Gudri lapė, – pamanė Varteiva. Štai, kaip ji gudriai žiūrėjo į mane. Viliugė tokia, o prieik prie jos arčiau, tai bala žino, ką padarys. Jai, tur būt, patinka gražūs drabužiai. Arba tokia pat kepurė, kaip jo. Todėl ji ir šypsojosi. Teks kitą kartą pastebėti.

Varteiva dar toliau galvojo. Jis atsiminė, kai jis vienu metu buvo įsidrąsinęs verstis prieš kiekvieną, kuris tikrai priešais jį ateina ir kuris atrodo gerai apsirengęs. Tai jis darydavo kiekvieną kartą, vis vien ar tai eidavo ponai ar ponas.

– Ponai, ponai, pirkite Varteivą, – tada kalbėdavo moteris. – Jis vaikeliams yra geras žaislelis. Vaikeliai Varteivą labai mėgsta. Varteiva doras, malonus, išauklėtas berniukštis. Vis panašių komplimentų pripasakodavo moteris.

– Ponia, pirkite Varteivą, – kartą pratarė vienai poniai moteris. Ji pradėjo pilti tuos pačius žodžius, kaip ir anksčiau. Ji labai gyrė Varteivą. Ji pasakojo, kad jis malonus, patogus berniukštis, tikras žaislelis.

Tada ponai iš tikro pažvelgė į Varteivą ir net šyptelėjo. Varteivai pasirodė, kad jis poniai patinka. Jis taip pat šyptelėjo ir kaip prieš sutartį, kai visi dalykai gerai eina, jis sutrenkė lakuotus batus ir apsivertė per galvą.

– Tikras Mikutis, – pratarė ponai, šyptelėjo ir nuėjo. Kas buvo tas Mikutis, jis taip ir nesužinojo. Varteiva nieko daugiau nesuprato, bet lyg iš apmaudo ėmė ir apsivertė porą kartų per galvą.

Verstis per galvą buvo pono Varteivos amatas. Jis pats nežinojo, kodėl jis tai daro, bet daro nuolat diena iš dienos. Pagaliau, kai dieną dirbęs pradeda ilsėtis, tai vėl ilsisi, kol ryto metą pradės eiti savo pareigas. Tą patį daro ir kiti jo kraujo ir kaulo bičiuliai. Jis atsimena, kaip vakar vakare, kai pro langą įspindo Grįžulio rato septynios akys, jis pamatė savo kolegą, kitą Varteivą. Tiesa, tada anas kitas ėmė ir apsivertė.

– Tai prisivarčiau šiandien.... ir nieko. Štai grįžau ilsėtis. O tu, tur būt, rytoj kūlvirsčia virsi.

Ir iš tikro, Varteivos rankos buvo pakabintos ant kažkokių vielų galų su tam tikra skersine. Reikėjo moteriai kažkaip paspausti ar timptelėti, kaip bematant jis pradėdavo savo įprastą gimnastiką.

– Viens du, viens du, – tarytum komandavo moteris.

– Galvą į viršų, kojas į žemę, kojas į viršų, galvą į žemę, – net komanduodavo pats Varteiva.

Tačiau vieną kartą buvo ypatingas nuotykis, kuris Varteivai vos nesibaigė tragiškai. Tai buvo paprastas nuotykis, bet į tai jis pats, o taip pat ir visi kiti atkreipė dėmesį. Ir buvo ko neatkreipti, jeigu aplamai galvoji apie gyvenimą arba jo reiškinius.

Jo moteris užkalbino kažkokį poną. Ponas buvo su balta gražia skrybėle. Taip pat su paltu ir lazda. O nuo smakro buvo atkišta gelsva barzdelė.

– Pirkite, ponai, Varteivą, puikus berniukštis, malonus, patogus, – kalbėjo moteris. Ponas sustojo, kažko šyptelėjo, nieko nesakė, o tik žiūrėjo. Moteris pažvelgė stačiai ponui į akis. Bet ji prašė tikrai pirkimo išmaldos. Daugiau nieko ji negalėjo prašyti. O ponas tylėjo ir kažką galvojo. Gal jis norėjo Varteivą pirkti, gal jis šiaip ką nors buvo pastebėjęs. Bet tuo metu moters ranka kažkaip buvo pakrypusi ir su Varteiva pasidarė negerai. Jis vieną kartą pamėgino apsiversti, bet visai nepasisėkė. Vos tik atvertė kojas iki skersinio, kai bematant jam pasidarė sunku, pradėjo svaigti galva, kažkas sudiegė per juosmenį ir jis vėl pakibo ant rankų. Bet jis greitai susigriebė ir pradėjo iš naujo verstis. Dabar jis tai darė su didesne energija ir su prestižo reikalu. Ir vėl tas pats atsitiko, kai tik jis kojas metė į aukštį ir rietė galvą žemyn, vėl kažkas užkliuvo ir vėl jis pakibo ant rankų. Dabar Varteiva suprato, kad čia ne juokai, nes jei jis dabar nepersivers per galvą, tai moteris negaus užmokesčio, o tada ir jis pats nustos pagarbos ir, bala žino, kas dar daugiau pasidarys. Todėl jis beveik iš pykčio pradėjo verstis. Tai darė net su tam tikru įsirdumu, bet visos Varteivos pastangos baigėsi tragikomiškai. Aplinkui jau buvo apspitusi visa eilė vaikų, kurie ir išvedė jį iš kantrybės. Jis matė, kaip kiti į jį žiūrėjo, bet nematė moters, kuri buvo akis įsmeigusi į poną.

– Žiūrėkite, žiūrėkite, – sušuko vaikai, – Varteiva negali apsiversti. Šaltas prakaitas išpylė Varteivą. Tarytum jam kažkas būtų botagu rėžęs. Ir tai būtų geriau, negu pasakyti tokius žodžius viešai. Tik dabar moteris atitraukė nuo pono akis ir pamatė, kad jos ranka per daug įkyriai buvo nukreipusi Varteivą. Ji greitai pasuko Varteivą stačiau. Tada jis vėl atgavo jėgas ir dar smagiau apsivertė. Dabar jis buvo prieš

negarbę reabilituotas. Tik, kai moteris pakėlė akis, tai jau pono su balta pūkuota skrybėle nebebuvo. Varteiva nebegalėjo nieko suprasti ar čia kalta moteris, ar jis pats, kad neapsivertė, ar, pagaliau, to pono kuri nors gyvenimo išmintis.

– Taip, tai taip, – išvedžiojo iš pat ryto Varteiva, – bet, tur būt, laikas ir į darbą, nes ir saulė jau svilina, – pagalvojo Varteiva. Kaip tyčia, sulig Varteivos mintimis prabilo ir moteris.

– Na, ponas Varteiva, eisime tarė ji, – gal šiandien turėsime kitokią laimę. Na, pamatysi, gal kam nors pasidabosi.

– Varteivos akys nušvito. Jis buvo linksmas, kaip visados. Dabar atrodė, kad jis dar labiau pasistengė save geriau nuteikti. Jis aplamai buvo šaunus vyrukas. Varteiva gerai žinojo, kol, kaip sakoma, ant veido nėra šypsenos (tai jis buvo girdėjęs iš kažkokios anglų lady), tol dar nei vienas ponas, o taip pat nei viena ponia nėra dailiai apsitaisiusi. Tai yra tik menka mandagumo pastaba, tačiau gyvenime labai būdinga. Gal todėl Varteivai neblogai ir sekėsi, kai jis visados tą taisyklę atsimindavo. Ne tik atsimindavo, bet ir pritaikydavo. Jis visados buvo linksmas ir žvalus. Tik visai kitaip atrodė toji moteris, kurios veidas tarytum išdužusio lango šukė.

– Ugi, tur būt, todėl, – manė Varteiva, – kad ji nemoka juoktis ir šypsotis. Tačiau ji greitai pasitaisė. O kas būtų, jeigu ji pradėtų juoktis arba šypsotis. Daug kas nuo jos šypsenos pabėgtų. Tik pažiūrėk, kokie atsikišę jos dantys, apnešti ir pažaliavę, kaip paskendusio laivo kaminai. O kai kurios dantų butaforijos visai nėra. Kai ji sukanda dantis, tai girdėti kažkoks dantų klegesys. Tartum jie siūbuotų, kaip patręšę medžio stuobriai. Nematyti jų tarpe nė vieno aukso spindulio.

– Keista, labai keista, – pagalvojo Varteiva. Jeigu jis šit taip norėtų gardžiai išsižioti, pasijuokti, parodyti dantis, tai būtų visai kita. Bet ne, to jis nedarys, nes tai galėtų pakenkti jo orumui.

Tik štai moteris ima Varteivą į rankas ir rengiasi eiti. Ji dar apsikaišo kažkokiomis kitomis dekoracijomis ir, pagaliau, tylėdama išeina. Vos ji praėjo savo lūšnos galą, kaip pagriebė ją įmantrus vėjelis ir papūtė į plunksnas, kurios buvo prisegtos prie krūtinės, kaip kažkoks žaislelis. Toliau jos rankose sukosi mažas įmantrus, gudrus, kelių popierinių spalvų propeleris. Be to, dar švytavo visa eilė kitų mėlynų, raudonų, geltonų, žalių popiergalių. Bet visus juos nuveikia, visiems žaislams užkerta kelią – Varteiva. Ir jis, kai tik moteris pasuko iš kreivos gatvės į tiesią ir ilgą gatvę, pradėjo iš lėto žingsnis po žingsnio vartytis. Jis kartais tai tyčiomis darė, kai tik pasilygiuodavo su kuriuo nors praeiviu. Tada jis tarytum tyčia suduodavo blizgančiais saulėje batų užkulniais ir kelis syk apsisversdavo. Tai jis darydavo labai greit ir vikriai.

– Viens du, viens du – ir vėl Varteiva atlyždavo.

– Ypač atkreipdavo dėmesį į Varteivą jauni žmonės, kurie Varteivą net sveikindavo.

– Laba diena, Varteiva. Tu vėl verties per galvą. Mes tave gerai pažįstame. Taip, taip. Tu ir vakar čia buvai, o vėliau nuėjai turgaus linkui. Bet kada tu grįžai, mes tavęs jau nebematėme.

– Lik sveikas, – kalbėjo vaikai, – kai jis vėl praėjo pro „Maisto“ krautuvių langus ir kai vėliau pasuko turgaus linkui.

– Mes tave norėtume turėti, – tarytum kalbėjo vaikai, – bet neturime pinigų. Tik tiek mes nelaimingi, kad jų neturime. Ir iš tikro Varteivai tai nepatiko, nes jį įkyriai sekėdavo keisti ir atviri pareiškimai. Tie pareiškimai buvo vieno ir to paties šablono. Visi sakė, kad jį myli, mėgsta, bet, štai, kai reikia mokėti, tai jie neturi pinigų. O ką, ar jis už dyką jiems turi vartytis?

Bet, štai, ateina kažkokia gražutė moteris, pamatė Varteivą. Jis tuoj striktelėjo porą sykių ir apsivertė. Be to, tarytum jis su ranka pagriebė už viršutinės savo lūpos, lyg pasukti savo jauną, dailų ūselį. Bet ponia ėmė ir praėjo, o jis vėl pakibo ant rankų.

– O kas man darbo, – pagaliau prasitarė Varteiva, – mano dalykas tiktai vartytis. Būtinai turiu apsiversti ir daugiau nieko. Va, visai kitaip būtų, jei aš negalėčiau apsiversti. O juk buvo toks nuotykis. Po velnių. Jis tai gerai atsimena. Jam net viešai gėda buvo padaryta, ir kalta buvo moteris. O jam tik verstis ir verstis,

vis vieną kas atsitiktų, net iki to, kad sutrūktų jo rankos, pakabinę jo kūną. Bet viena aišku, tik verstis, net sudiltų spyruoklės, kurios laiko ištiesę rankas, ir tik verstis, tik verstis....

Dabar Varteiva vaikščiojo žymiai lėčiau ir žuvų rinkos turguje. Jis galėjo į viską tyliau ir rimčiau prisižiūrėti. Rinkoje, atskiroje didelėje geldoje gulėjo žuvis. Jų akys buvo didelės ir atskirais geltonais, raudonais varšų ratais apvestos. Tokios buvo plačios ir atsivožusios į dangų žuvų akys. Tačiau žuvis buvo šviežios, tarytum gyvos, bet sustingusios ir nejudančios. Jos tarytum miegojo ir svajojo apie savo ežerų gelmes. Atrodė, kad jos tikrai atvirto ant šono ir mato melsvą vandenų padangę.

– Taip, taip, – tarytum kalbėjo žuvis, – jei jas žuvininkės perversdavo. Tada sušnabždėdavo žuvų žvynai, o iš gerklių išsirisdavo kuris nors murmas garsas. Tas garsas turėjo šį tą reikšti, nes žuvų buvo pasipasakojama.

– Mes iš Rubikių ežero, – pasakojo kuojos.

– O mes iš Tauragnų, – tyliai pasisakė marga lydekėlė. Kas su mumis susilygins? Pagaliau ir ežeras koks gražus. Didžiausias vandenų plotas. Visas mėlynas, tarytum pražydusių linų laukas.

– Ugi, mes ešeriai argi iš dangaus būsime nukritę, mes iš Malėtų ežerų. O taip pat iš Vigrių. Vadinasi, mes iš pademarklinės, o taip pat ir iš Paprūsės.

Neiškentė neprataręs nė žodžio ir ilgas, kepintas, rūkytas ungyrys.

– Nagi, nagi, mes iš Kuršių marių. Mes jau plačių ir laisvų vandenų vaikai. Malonu net prisiminti.

Varteiva, tyliai slinkdamas ir kartkartėmis versdamasis per galvą, labiau sustojo ties Rubikių ežero kuojomis ir lynais. Tai buvo plačios, stamantrios žuvis. Tyliai jos gulėjo ant šonų savo ploštus suglaudę. Spindėjo aukso žvynai, kai kur vienas kitas ir atspuręs. Viena kuoja, lyg būtų mirktelėjusi Varteivai. Varteiva net sustojo tyliai siūbuodamas į vieną ir į kitą pusę. Jis tyliai žiūrėjo į žuvį. O dar labiau į žuvį žiūrėjo moteris. Tačiau dabar Varteiva tarytum vedė derybas su žuvimis.

– Mes jau taip esame sutvertos, – kalbėjo kuojos. Mus galite imti virti, kepti, malti, kramtyti ir mums vis viena. Mes dabar tik atsimename mūsų šviesius vandenį ir mūsų mažų žuvyčių padermę. Tos žuvytės tikri vandens žiedai, žiedeliai, žiedyčiai. Jų niekad netruks, kai mus Viešpats Dievas laikys. Bet prieš tai, jei kas nori mus paimti, turi duoti pinigų. Nesvarbu kokios spalvos pinigai – ar grynas sidabrėlis, ar variokas, ar, pagaliau, popierius, mums svarbus tik tikras ir grynas pinigas. Na, o kai tik pinigus sumokėjote, tai galite mus imti ir daryti su mumis ką tik norite. Bet kol nesumokėjote pinigų, mes – nei iš vietos.

– Ar nori mus gauti, – tarytum klausė Varteivos viena žuvis. Na, jei nori, tai duokš mums pinigų. Va, įdėk ten pinigų, į tą juodą ant krūtinės pakabintą mašną, ir tada imk mus.

– Nagi, duokš, Varteiva, duokš... O gal neturi, nusistebėjo žuvis ir kažkaip liežuviu sučiauskė – ehe....

– Na, ar nori? Na, tai duokš šen pinigėlių.

Varteiva labai svyravo ir žiūrėjo. Tiesa, jis taip pat, kaip ir pirma, šypsojos, bet dabar jam keista buvo, kad žuvis nesiliovė jam pasakoti nebūtų istorijų. Ir tuo labiau, kad ir moteris jomis lyg tikėte tikėjo. O žuvis pasakojo ir pasakojo.

– Ką gi, lyg toje filmoje, – skambėjo žuvis išvedžiojimais. – Štai, sako, aš žuvis. Manai, kad aš keisčiausi išvirta. Geros virėjos rankose nė kiek. Mano išvaizda paliktų ta pati. Ir net gražiau atrodyčiau. Tik pagalvok. Paguldyta būčiau tokioje pailgoje, menkai įdubusioje lėkštėje. Esu visai, visai sveikutė. Ir galva ir akys yra. Taip pat sveika ir gražiai, kaip vėduoklė, praplėsta uodega. O taip pat ir mano irklai gražiai prie krūtinės sudėti. O iš vieno mano šono keturios bulbikės padėtos, keliais aštriais peilio bruožais suskaldytos, o iš kitos pusės trys bulbelės. Bet koks čia būtų vaizdas, jei nebūtų žalumynų, kaip vandenyje. Todėl paliai galvą žalumynų kuokšteliu, taip pat ir kitoje vietoje, mažas žalumyno driekalėlis. O po pačia galva, kaip pagalvėlė, padėta maža citrinos riekelė. Spindi citrina, kaip svaiginancio vyno putas. Na, ar negražu, ar nepatinka tau, – užbaigė savo išvedžiojimus žuvis. Ir iš tikro, Varteiva pajuto apetitą. Tikrai gražiai ir gardžiai atrodytų žuvis. Jis net pamanė, kad jis būtų net aukštos kultūros vyras, jei kartą imtų ir užsakytų žuvis.

– Ei, tu neišmanėli, – plepterėjo raudonieji kopūstai, o ar mus gali užmiršti, lyg kilnodamas ilgus lapų ūsus, kalbėjo bastutis. Kas gi valgo paprastą žuvį, jei neturi gardžių augalų priedų. Jie visi gražiai supiaustyti, surauginti, sumaišyti su kitais augalais ir prieskoniais ir keliais lašais apšlakstyti provanso aliejumi. Bet pirma negu tokius kopūstus, kaip mūsų padermė surauginti, pagaminti ir pateigti, reikia sumokėti mažą pinigėlį.

– Todėl, kaip nori, pone Varteiva, jei duosite pinigėlį, prašome, viskas kaip reikia, bet jei neduosite, tai kaip patinka.

Varteiva nieko neatsakė, o kelis kart persivertė per galvą. Jam buvo tiesiog keista, jei nori moteris pavalgyti, tai ji turi duoti bent kokį pinigą. O jei to pinigą padėti negali, tai ji gali būti nevalgiusi.

Kaip tyčia tuo metu pradėjo kalbėti raudoni, išpūtę savo smulkius žandelius, pomidorai. O toliau morkos ir visa gama kitų augalų. Visi jie Varteivai pasakojo apie savo gėrybes.

– Mes, pamidorai, – tarė vienas auksaburnis pamidoras. Jis net pats sujudėjo, lyg kažkas jį būtų palietęs. Svarbiausios mūsų ypatybės, tai vitaminai. Jei valgysi mus, tai džiaugsies jaunystės laime, meile, aistra. Kartojame – mūsų ypatybė, tai C vitaminai. Valgai mus, tai vitaminai, kaip taukai, per žandus nuteka. Nagi, vėliau visoks pritaismas. Jei nori truputį svogūnų. Jei nepatinka, tai su grietine. Na, jei ir tai nepatinka, tai su kiaušiniai, pagaliau, kaip kas nori, bet pirma, negu nori mus išbandyti, tai duok mums pinigą. Mums sezono metu nereikia daug, bet vis dėlto sumokėk, kitaip nieko nebus.

Varteiva nelaukė tokio keisto galo. Jam pamidorai atrodė, kaip kokie futbolai, kuriuos jis galėtų paspirti lakuoto bato galu. O, žiūrėk, kokie jie pinigai. Pagaliau jam taip sunku pasidarė bevarčiotis. Tai tarytum jam būtų pakenkę visos girdėtos naujienos ir visi išskaičiavimai. Bet, vis dėto, jis porą kartų apsisuko, apsisvertė ir paskui, tyliai siūbuodamas, ėjo su moterimi toliau.

– Ponai, pirkite Varteivą, – visai silpnu balsu pratarė moteris, – pirkite.

Bet ponai nuėjo, o Varteiva sustojo ties nauju prekybos veiksniu, bet gana akyplėšišku. Tai buvo ties ta vieta, kur būva parašas „Kleckienės krautuvė 19 nr.“ Ten buvo atvaizduota kiaulės galva. Labai švari, graži ir poniška. Varteiva tiesiog sužiuro, kai jam iš naujo pradėjo kalbėti visi kiaulienos atributai.

– Valgyti žuvį, – tarytum šaipėsi kiaulės galva, – tai tiesiog parodyti kokios kultūros pats esi. Juk, svarbiausia, mokėti pasirinkti valgį. Pvz., valgyti žuvį, tai parodyti, kad menkai išmanai evoliucijos dėsnius. Tik atsimink, kad žuvis, tai tik pirmykščias aukštesnių organizmų protėvis. Todėl tikras primityvas. Bet mes, kiaulės, jau esame gerokai pakilę, esame toli nužygiavę evoliucijos grandyje. Tai geriau mus pasirinkti, su mumis turėti reikalą, negu su primityvais. Pvz., jeigu užsisakytum mūsų kojųčių (kiaulė taip ir pasakė), tačiau šutintų per sąnarius, tai jau būtų delikatesas. Ir to pasiekti ne kiekvienas gali, nes čia reikia įdėti ir fantazijos. O žuvis, tai kiekvienas vaikpalaikis gali paprašyti, tačiau gerbiamasis, prieš tai, negu norėtum mus paragauti...

– Tfu! – sujudėjo Varteiva. Jis žinojo, ką tas kiaulės snukis norėjo pasakyti. Jei Varteiva būtų ilgiau laukęs, tai jis ir vėl būtų išgirdęs tą patį sakinį – duokš mums pinigų, duokš mums pinigų. Tiesa, jis dar eidamas šalin buvo sustojęs ties vienu langu. Tai buvo kepyklos langena, ten grožėjosi iškepta ruginė švieži duona. Taip pat visokių pyragų ir pyragaičių buvo. Ir čia vienas riestainis kažkaip kietai buvo susirietęs, lyg primintų dvi monetas. Tai buvo tarytum ženklas, jei duosi mums pinigų, tai imsi mus ir valgysi, o jei neduosi, tai būsi alkanas.

Vėliau Varteiva buvo sustojęs ties senomis knygomis. Visa eilė visokių knygų, senų, storų, apdriskusių, suplėšytų gulėjo ant žemės plačiai išsiskleidusios. Jos buvo pigios, kaip nežinia kas. Tačiau ir jos reikalavo pinigų. Kai būdavo sumokamas pinigai, tai ir jos spręsdavo keistas problemas ir net tas problemas, kurios atvedė jas į šią vietą. Dabar ties ta vieta buvo sustojęs Varteiva. Ir čia jis nieko negalėjo suprasti, o tik ėmė ir pusanatro karto apsisvertė. Jam pamažu darėsi silpna, nors jo veido išraiška vis dar tebebuvo graži.

Jau visai iš lėto eina Varteiva. Jis beveik nebeapsiverčia. Bet jis savęs nekaltina, o kalta toji moteris. Jo gi dalykas visai paprastas, jam tik tenka verstis per galvą. O dabar, duok Dieve sveikatos.

Jau ir saulė pakrypo vakarop, kai moteris dar kartą užkabino vieną vyrą, įžūliai piršdama Varteivą.

– Pone, jūs gerai atrodote, – pasakė ji vyrui, – pirkite Varteivą, gražus malonus berniūkštis. – Bet ponas pasuko į šalį, o Varteiva net neapsivertė. Jis tyliai kartu su moterimi nulingavo į patį turgaus galą, kur jau baigėsi prekyba, bet dar palapinės ir vežimai tebebuvo. Jis pamažu vyko į patį Neris krantą, netoli Kauno pilies, kur Neris susilieja su Nemunu, ten beveik pačiame krante stovėjo dvi palapinės. Ties palapinėmis sustojo Varteiva. Čia.

Ir tas pats daiktas ištiko. Palapinėse buvo iškarstytos visokios šaknys, visokios uogos, visoki žiedai ir stiebai. Nuo jų garavo kažkoks vaistų garas. Ir čia buvo tas pats paprastas reikalas. Reikėjo duoti pinigų ir galėjai gauti žolių, nuo kurių tavo sveikata, it žiedas koks, pražydytų. Neduosi – nieko negausi. Ir tavo sveikata taip pat nieko negaus.

Ko jis dabar čia sustojo, Varteiva ir pats nežinojo. Tik jis su moterimi tarytum vos vos pavilkko kojas, o jau verstis per galvą jis visai ir nebemanė. Net jo žingsnis pakito, kai jis pamatė, kad palapinėje, plačiame rėtyje buvo pridėta visa kaugė džiovintų gyvačių. Koks čia buvo vaistas, jis negalėjo suprasti – fizinis, moralinis, socialinis. Bet čia moteris paprašė valerijono šaknų, nes ji sakėsi, kad jai tamsu galvoje. Bet ir valerijonai šnibždėte šnibždėjo, jei duosi pinigų, tai gausi, jei ne, tai ne.

Tik staiga moteris atkišo kitai moteriai Varteivą.

– Pirkite, – staiga pasiūlė ji, – bet čia pat ji suspaudė ranką, kad Varteiva net krūptelėjo. Jis matė, kad saulė visai žemai buvo nulinkusi už Neris, moteris staiga pasviro ant vieno vežimo ienos, paskui visai pradėjo šliaužti žemyn. Tik jos dešinė ranka kažkodėl labiau suspaudė Varteivos spyruoklę, ir jis pradėjo kaip pašėlęs vartytis. Jis dar niekad taip nebuvo vartėsis. Dabar jis, kaip beprotis, vartėsi iš vienos pusės į kitą.

– Jėzus Marija, – suriko vaistininkė, ir tuojau bematant susirinko visas būrys žmonių. Visi stebėjosi, kaip pašėlusiai šokinėjo Varteiva. Tik vėliau, jis kažkaip atlyžo ir, pagaliau, sustojo, o gal kas nors jį sustabdė. Ir kai pasibaigė jo paskutinis šuolis, tai jis ėmė ir nusišypsojo. Ant žemės paliai ratus gulėjo jo moteris. Jam atrodė, kad ji į jį žiūri ir truputį taip pat, kaip ir jis, šypsosi. Net ir dar daugiau buvo panašumo, nes kad saulės spindulys norėjo užgesti, tai jis sustojo ties moteries veidu. Atrodė, kad ir ant veido dabar mažiau buvo raukšlių, ar jas pridengė prieblanda. Tačiau abi šypsenos, moters ir Varteivos, labai sutapo, nors nežinia buvo, iš ko jos juokėsi. Bet čia baigėsi pono Varteivos diena.